

Laurinská 18, 811 01 Bratislava 1
tel: +421 2 208 501 17, fax: +421 2 208 501 35
e-mail: info@snslp.sk, www.snslp.sk

Odborné stanovisko vo veci porušenia práva na rovnaké zaobchádzanie z dôvodu rodinného stavu

Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva (ďalej aj ako „Stredisko“ v príslušnom gramatickom tvare) bol doručený Váš podnet, v ktorom Stredisko žiadate o poskytnutie odborného stanoviska vo veci porušenia práva na rovnaké zaobchádzanie z dôvodu rodinného stavu v zmysle platnej a účinnej antidiskriminačnej legislatívy.

Vzhľadom na to, že podľa § 1 ods. 2 písm. f) zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov, Stredisko vydáva odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania podľa zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „antidiskriminačný zákon“ alebo „ADZ“), a to aj na požiadanie fyzických alebo právnických osôb, Stredisko vydáva v predmetnej veci nasledovné odborné stanovisko.

Skutkový stav

Vo Vašom podnete uvádzate, že mestskému úradu bola doručená sťažnosť v zmysle antidiskriminačného zákona, a to konkrétne vo veci diskriminačného postupu štatutárnej zástupkyne základnej školy vo vzťahu k otcovi dieťaťa, ktoré navštevuje základnú školu (ďalej v texte len ako „sťažovateľ“ v príslušnom gramatickom tvare).

Sťažovateľ označuje za diskriminačný postup štatutárnej zástupkyne spočívajúci v rôznych priamo označených formách konaniach. Konkrétne má ísť o *stalking*, obťažovanie a prenasledovanie, nábádanie podriadených na diskrimináciu, šikanovanie, verejné ohováranie sťažovateľa, nepriamu manipuláciu s maloletou dcérou sťažovateľa, a to všetko za účelom posilnenia odmietavého postoja dieťaťa vo vzťahu k jeho otcovi.

Právny zástupca sťažovateľa poukazuje aj na zabezpečenie rovnakého prístupu školy k obom rodičom dieťaťa, a to najmä vo vzťahu k poskytovaniu informácií rodičom v rovnakom rozsahu. Ďalej sa v sťažnosti uvádza, že v dôsledku dlhodobej diskriminácie a difamujúcim zásahom do súkromného života sťažovateľa bola značným spôsobom znížená jeho spoločenská vážnosť a vážne narušené jeho rodinné väzby s dcérou. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu naznačuje aj možnosť uplatnenia nároku vo forme náhrady nemajetkovej ujmy v dôsledku porušenia práva na rovnaké zaobchádzanie.

Odborné stanovisko

Stredisko vychádza zo skutkového stavu, ktorý mu bol poskytnutý ako podklad pre vypracovanie odborného stanoviska v podobe emailovej komunikácie a ústnych vyjadrení k relevantným skutočnostiam. Stredisko má k dispozícii znenie sťažnosti a informácie z telefónneho rozhovoru s klientom. Stredisko nedospelo k záverom o porušení ustanovení antidiskriminačného zákona, a to predovšetkým z nasledujúcich dôvodov:

Vzhľadom k skutkovým okolnostiam prípadu nie je dôvodné dospieť k záverom o porušení zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu rodinného stavu v zmysle platného a účinného znenia ADZ. Účelom vymedzenia rodinného stavu medzi antidiskriminačnými dôvodmi, je jeho právna ochrana v kontexte toho, že nikomu nesmie byť na ujmu jeho rodinný stav. Nikomu teda nesmie byť na ujmu to, že je ženatý, vydatá, rozvedená/ý, slobodná/ý, vdova či vdovec. Stredisko nevidí logický a vecný súvis medzi rodinným stavom sťažovateľa (rozvedený) a v sťažnosti opísaným konaním riaditeľky základnej školy. Reálnejším sa Stredisku javí zdôvodnenie konania riaditeľky v spojitosti s poznaním osobných pomerov v rodine a prípadným čo najúčinnejším zabezpečením výkonu právoplatného súdneho rozhodnutia vo veci osobnej starostlivosti o maloleté dieťa (Stredisko tak konštatuje na základe ústnej informácie o zamietnutí žaloby otca dieťaťa vo veci priznania maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti otca). Z tohto dôvodu podľa právneho názoru Strediska nie je dôvodným záver o porušení zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu rodinného stavu.

Zo skutkových okolností podnetu nie je identifikovateľná oblasť diskriminácie, ktorá predstavuje jeden zo základných predpokladov vzniku nárokov z porušeného práva na rovnaké zaobchádzanie. Antidiskriminačný zákon podľa ustanovenia § 3 ods. 1 ustanovuje každému povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania „v oblasti pracovnoprávných a iných obdobných právnych vzťahov, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovania tovarov a služieb a v oblasti vzdelávania.“ Skutkový stav nie je relevantným k žiadnej z uvedených oblastí. Zákonodarcia priamo v zákone vymedzil konkrétne oblasti, v rámci ktorých má záujem na tom, aby práve v uvedených oblastiach nedochádzalo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle ustanovení antidiskriminačného zákona.

Podľa ustanovenia § 2a ods. 2 antidiskriminačného zákona je možné dospieť k záverom o priamej diskriminácii v tom prípade, ak ide o „konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.“ V posudzovanom prípade nie je „osoba v porovnateľnej situácii“ identifikovateľná, preto nemožno dospieť k dôvodnému záveru o priamej diskriminácii, a to ako vzhľadom na vyššie uvedené absencie základných zákonných predpokladov, tak ani z tohto dôvodu. Ak by už aj sťažovateľ označoval matku dieťaťa, ako osobu v porovnateľnej situácii, z hľadiska porovnateľnosti nie je racionálnym záver o porovnateľnosti konkrétnej situácie, keďže ide o osobu, ktorej bolo dieťa zverené do osobnej starostlivosti právoplatným rozhodnutím súdu, ktoré je potrebné aj v tejto súvislosti bezvýhradne rešpektovať a postupovať v zmysle jeho znenia.

Záver

Z dôvodu absencie základných zákonných predpokladov, ktoré musia byť splnené na to, aby bolo možné dospieť k záverom o porušení práva na rovnaké zaobchádzanie, nie je možné dospieť k inému konštatovaniu, ako k tomu, že konaním riaditeľky základnej školy nedošlo k porušeniu ustanovení antidiskriminačného zákona.

Stredisko nevyučuje, že konaním riaditeľky mohlo dôjsť k porušeniu subjektívneho práva na rodinný život v zmysle článku 19 zákona č. 460/1992 Z. z. Ústavy Slovenskej republiky, prípadne relevantných ustanovení zákona č. 36/2005 Z. z. zákona o rodine v znení neskorších právnych predpisov. Rovnako Stredisko nevyučuje zásah do osobnostného práva na súkromie v zmysle ustanovenia § 11 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších právnych predpisov, pod ktoré možno subsumovať v zmysle konštantnej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít aj právo na nerušený rodinný život (v tejto súvislosti Stredisko poukazuje napr. na Rozhodnutie ESLP vo veci Berrhab proti Holandsku zo dňa 21.06.1988, či Uznesenie NS SR zo 17.02.2011, spis. zn.: 5 Cdo 265/2009). Stredisko však nie je orgánom, ktorý rozhoduje v otázke porušenia subjektívnych práv a povinností. Vzhľadom k poskytnutým informáciám a k mandátu Strediska, ktorý je obsahom prílohy k odbornému stanovisku, Stredisko nie je oprávnené k vysloveniu právneho názoru v otázke porušenia vyššie uvedených práv (právo na rodinný život, právo na ochranu súkromia).

V tejto otázke je rozhodnutie o porušení uvedených práv výlučnou záležitosťou súdu, ktorého úlohou je vydanie spravodlivého rozhodnutia vo veci samej, čo predstavuje principiálny účel každého civilného súdneho konania. Záruka poskytnutia právnej ochrany pri narušení práva na rodinný život má charakter ústavnoprávnej záruky ochrany tohto základného ľudského práva. Vzhľadom k vyššie uvedenému považuje Stredisko vypracovaním tohto odborného stanoviska vybavovanie Vášho podnetu vo veci porušenia ustanovení antidiskriminačného zákona za ukončené.

S pozdravom

Mgr. Katarína Szabová
výkonná riaditeľka